

Účetnictví je všeobecně chápáno jako ekonomická disciplína. Nutno si však uvědomit, že zasahuje i do mnoha dalších oblastí života lidské společnosti. Každý z nás se s ním - i když v různé podobě a hloubce - setkává při každodenní činnosti, aniž by si to mnohokrát uvědomoval.

Tato práce má za cíl představit účetnictví jako obor práva. Jako taková si neklade za cíl vyložit postupy účtování, ani se nebude zabývat jemnými nuancemi, které zůstávají laikovi utajeny a prohlubují tak moc účetních a jiných zasvěcených osob. Nicméně se nemohu vyhnout vysvětlení základních pojmů a souvztažností, na kterých je účetnictví založeno a na kterých mohou dokladovat probíhající vývoj.

Účetnictví jako právní disciplína prochází, jako téměř všechna ostatní odvětví, rozsáhlými změnami v důsledku nejprve přípravy na vstup České republiky do Evropské unie a posléze i jejím samotným začleněním v květnu 2004. Trend harmonizace se v této oblasti projevuje nejen ve vztahu ke komunitární legislativě, ale i k mezinárodnímu právu v širším slova smyslu.

Postup zpracování daného tématu, tedy dopadu harmonizačních snah na české účetnictví, vychází z pravidla „od obecného ke konkrétnímu“. Na začátku se tedy seznámíme se základními kameny účetnictví. V první řadě, stejně jako u jiných oborů, i účetnictví má svoji historii, kterou se v krátkém exkurzu pokusím představit. Dále se přesuneme již do současnosti, objasním úlohu účetnictví v dnešním pojetí a hlavní zásady, které propojují různé národní úpravy a vytváří základy pro tvorbu dalších účetních norem a budování účetních soustav. Různý přístup k vnímání úlohy a základních principů účetnictví přináší i rozdíly v chápání účetnictví jako celku a vytváří tak odlišné účetní systémy, jejichž klasifikaci budu dále věnovat pozornost. Poslední všeobecnou oblast, kterou se budu zabývat, představuje již institut zcela právní, tedy regulaci účetnictví a různé způsoby, kterými lze účetnictví usměrňovat.

V následující kapitole opustím teoretickou základnu a převedu nabyté znalosti do reality v České republice. Nejprve představím základní právní předpisy účetnictví, které prošly v posledních třech letech výraznými změnami, a posléze uvedu nejpodstatnější související zákony, jež taktéž reagovaly na nedávný legislativní vývoj.

Čtvrtá kapitola bude věnována harmonizaci účetnictví, která v současnosti

probíhá ve dvou hlavních proudech – na regionální a celosvětové úrovni. Do první kategorie patří harmonizace v rámci Evropské unie, do následující pak IFRS a US GAAP.

V rámci problematiky účetnictví Evropské unie se neomezím pouze na popsání tzv. evropského účetního kodexu, ale stručně nastíním i fáze harmonizace a mechanismy implementace právních předpisů EU do práva národních států. Stranou mé pozornosti nezůstanou ani instituce, které v tomto procesu hrají jednu z nejdůležitějších rolí, a to Evropská účetní federace, Výbor pro regulaci účetnictví a Poradní skupina pro účetní výkaznictví v Evropě.

Při představování IFRS a US GAAP, dvou hlavních prostředků využívaných k celosvětové harmonizaci účetnictví, bude zachován jednotný postup. Nejprve nastíním instituce a orgány podílející se na jejich přípravě a posléze budou obě tyto skupiny účetních norem v jednoduchosti představeny s důrazem na jejich mezinárodní dopad.

Poslední pátá kapitola se pokusí výše popsané teoretické základy harmonizace účetnictví převést do praktické reality jedné z českých společností, Interhotelu Olympik, a.s., kdy se pokusím na základě dvou účetních závěrek – jedné sestavené podle českých právních předpisů a druhé naopak podle IFRS – doložit význam a dopad případného úplného přijetí IFRS jako hlavního regulačního prostředku českého účetnictví. V úplném závěru pak zhodnotím kladné i záporné stránky harmonizačních snah v oblasti účetnictví a krátce nahlédnu i do střednědobé budoucnosti.